# GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 31. Sâmbătă, 8 (20) Fevruarie. 1886.


## Braşovŭ 7 Fevruariu 1886.

Scimŭ ce adêncă impresiune au făcutŭ în partea cealaltă a monarchiei nóstre discursurile cancelarului germanŭ în contra Polonilorŭ. Scimŭ că aceste discursurĭ au produsŭ mare mişcare în sînulŭ partidelorŭ politice din parlamentulŭ austriacŭ, care mişcare a culminatŭ în resoluţiunea clubului germanŭ d'a esprima recunoscinţa sa cancelarului Bismarck, de altă parte în adresa de mulţămire către Windthorst, capulŭ oposiţiunei germane, pentru care s'au adunatŭ subscrierĭ în Galiţia.

Amŭ arătatŭ la diferite ocasiunĭ, că în Cislaitania se potŭ distinge două curenturĭ puternice: curentulŭ germanŭ şi cel slavofilŭ séu antigermanŭ. In timpulŭ din urmă, de când cu faimósele vorbirĭ ale lui Bismarck, aceste două curenturĭ au ajunsŭ a se pronunţa mai tare şi în modŭ demonstrativŭ. Manifestaţiile de simpatiă ale Nemţilorŭ austriacĭ către cancelarulŭ Germaniei, pentru că a accentuatŭ idea naţională germană mai tare ca altădată, au datŭ nascere unorŭ contra-manifestaţiunĭ energice din partea elementelorŭ negermane. Se înţelege, că în fruntea celorŭ ce protestéză se află Polonii din Galiţia, carĭ au fostŭ chiar ameninţaţĭ, deşi nu tocmai directŭ, de principele Bismarck.

Demonstraţiunile germane din Austria pentru Bismarck au turnatŭ numai oleiu pe focŭ, deşteptândŭ bănuelĭ şi neîncredere în tóte părţile. Cehii şi Polonii se folosescŭ cu prisosŭ de aceste demonstraţiuoĭ, în favórea politicei lorŭ. Numai de curêndŭ a desvoltatŭ „Politik“ din Praga, că cele două discursunĭ ale lui Bismarck în dieta prusiană, ér mai alesŭ comentarele, ce le-au făcutŭ la aceste discursurĭ conducĕtorii nemţĭ, au datŭ nascere în cercurile cele mai estinse neîncrederei celei mai cumplite. Atacurile cancelarului îndreptate contra Polonilorŭ — adauge numita fóiă, au produsŭ între conservativii nemţĭ şi între Polonĭ unŭ gradŭ de intimitate ne mai pomenitŭ.

Ceea ce este însĕ şi mai importantŭ, acestei neîncrederĭ şi acestei intimităţĭ i se dă espresiune chiar şi în adunarea deputaţilorŭ din Viena şi presa germană începe a amesteca în polemiele ei în contra Polonilorŭ şi a conservativilorŭ din Prusia şi numele acelorŭ deputaţĭ din parlamentulŭ austriacŭ, carĭ au avutŭ „îndrăsnéla“ a critica discursurile prinţului Bismarck.

Astfelŭ vedemŭ acum deodată că fóia bismarckiană „Norddeutsche allg. Ztg.“ pune pe deputatulŭ din Galiţia, Hausner, alăturĭ cu Windthorst, folosindu-se astfelŭ de vorbele pronunţate de Hausner în parlamentulŭ din Viena, spre a discredita pe şefulŭ conservatorilorŭ din Germania înaintea opiniunei publice. Este acésta o apariţiune cu totulŭ nouă de când esistă alianţa germano-austriacă şi de aceea merită tótă atenţiunea.

Ce a ḍisŭ polonulŭ Hausner în camera din Viena? Era vorba de propunerea comitelui Coronini pentru înfiinţarea unui tribunalŭ superiorŭ electoralŭ, care sĕ aibă misiunea a esamina ca instanţă superioră alegerile pentru parlamentŭ. Acéstă propunere a fostŭ combătută de maioritatea ceho-polonă aducêndu-se în contra ei şi motivulŭ, că ar avé de scopŭ a despoia parlamentulŭ de dreptulŭ d'a esamina elŭ însuşĭ alegerile şi că s'ar califica astfelŭ ca o mĕsurŭ reacţionară.

Nemţii centraliştĭ susţinŭ, că de aceea nu voiescŭ cei din maioritate întroducerea acelui tribunalŭ electoralŭ, ca sĕ pótă şi mai departe procede în cameră ca până acum, verificândŭ alegerĭ nevalabile, pentru că înmulţéu şirurile maiorităţii şi cassândŭ alegerĭ valabile, pentru că ar fi adusŭ unŭ favorŭ oposiţiunei. Ei adaugŭ că partida autonomistă de aḍĭ speră a căştiga pe acéstă cale o maioritate de două treimĭ în parlamentŭ.

Orĭ cum ar fi însĕ, destulŭ că între alţii deputatulŭ Hausner a pusŭ în legătură propunerea lui Coronini cu periculele ce ameninţă aḍí parlamentele în Europa. „După discursulŭ *tristŭ-renumitŭ*, ce s'a ţinutŭ în ḍilele din urmă“ — ḍise Hausner — şi care pretutindenĭ, unde dreptulŭ şi libertatea n'au ajunsŭ a fi vorbe góle şi învechite, a produsŭ *idignare şi consternare*; după acelŭ discursŭ, în care, pe lângă o ne mai auḍită erupţiune a urei de rassă celei mai sĕlbatice, parlamentulŭ imperiului germanŭ, acestŭ parlamentŭ, ce şi l'a dobênditŭ şi căştigatŭ cea mai mare naţiune a Europei cu sângele sĕu, a fostŭ degradatŭ şi umilitŭ în totŭ modulŭ; în care i s'a denegatŭ acestui parlamentŭ ori-ce îndreptăţire şi viitorŭ; după vorbirea acelui bărbatŭ, care este dedatŭ a face sĕ urmeze totdéuna după vorbele sale şi fapte, nu mai póte sĕ trécă cu vederea şi sĕ nege nicĭ unŭ omŭ nepreocupatŭ şi cinstitŭ, ce felŭ de pericule ameninţă constituţionalismulŭ Europei.“

Cuvintele citate ale lui Hausner au fostŭ primite de către maioritatea din cameră cu viue şi sgomotóse aplause. Cei ce vĕdŭ într'asta o manifestare anti-bismarckiană au prin urmare dreptate.

Dér mai multŭ. Unulŭ din fruntaşii clubului germanŭ, deputatulŭ Dr. Pickert, s'a încercatŭ a formula o acusaţiune contra cabinetului Taaffe, susţiindŭ că membrii lui, carĭ erau de faţă pe banca ministerială, au datŭ semne de aprobare a espunerilorŭ anti-bismarckiane ale lui Hausner.

„Guvernulŭ“, ḍise Pickert, „nu s'a pronunţatŭ nicĭ într'unŭ felŭ asupra propunerei Coronini, şi a tăcutŭ când acelŭ mare omŭ de statŭ, primulŭ ministru alŭ Germaniei aliate cu noi, a fostŭ atacatŭ în modŭ atâtŭ de odiosŭ. Acĕsta este fórte surprindĕtorŭ, şi mai surprinḍĕtóre este însĕ aprobarea cu care au urmăritŭ ministrii Dunajevski şi Taaffe espunerile deputatului Hausner, şi încă şi mai îngrijitorŭ este, că ministrulŭ Dunaievski a fostŭ pregătitŭ la acestŭ discursŭ şi a ḍisŭ cu multŭ înainte către Taaffe: „Acuma vine Bismarck la rêndŭ“. Acésta dovedesce, *că alianţa cu imperiulŭ germanŭ mai esistă numai oficialŭ* şi mai este încă numai oficialŭ bine vĕḍută, dér *că deja domnescŭ pe băncile miniştrilorŭ alte părerĭ.* Acésta e fórte semnificativŭ.“

Caracteristicŭ este modulŭ cum apĕră acestŭ deputatŭ discursulŭ lui Bismarck. Cancelarulŭ germanŭ, ḍice elŭ, a aflatŭ de lipsă, faţă cu nisuinţele naţionale polone şi faţă cu slavismulŭ ameninţătorŭ, sĕ apeleze la o puternică manifestare şi accentuare a *ideei naţionale* în tóte părţile.

Numai încape îndoiélă, este lupta între slavismŭ şi germanismŭ, ce se încinge pe ḍi ce merge mai cu înfocare şi cele ce se petrecŭ aḍĭ în Germania şi în Austria nu suntŭ nicĭdecum presemnele unei amiciţii durabile între aceste două state.

Este multŭ décă acum se pretinde dela ómenii de statŭ austriacĭ ca sĕ ia în apĕrare pe Bismarck, când îlŭ atacă unulŭ séu altulŭ din deputaţii Reichsrathului pentru nisce vorbirĭ, ce atingŭ cestiunĭ marĭ principiare; este multŭ când representanţĭ din parlamentŭ îşĭ esprimă fără reservă admiraţiunea şi recunoscinţa lorŭ faţă cu cancelarulŭ imperiului germanŭ pentru că a a apelatŭ la Nemţii din tótă Europa, ca sĕ accentueze mai tare idea naţională.

Ca unŭ simptomŭ alŭ timpului mai amintimŭ în fine unŭ articulŭ alŭ ḍiarului polonŭ Galiţianŭ „Dziennik Polski“, care descrie presenţa princesei de corónă şi a archiducilorŭ la balulŭ polonŭ din Viena ca unŭ evenimenetŭ eminentŭ politicŭ. Impĕratulŭ sĕ fi voitŭ ca archiducii sĕ protesteze prin presenţa lorŭ contra denunţiaţiunii Polonilorŭ, din partea lui Bismarck.

---

## Din peninsula balcanică.

Rusia nu voesce cu nicĭ unŭ preţŭ sĕ 'şĭ dea consimţĕmêntulŭ sĕu la învoiala făcută între Turcia şi Bulgaria, şi cu deosebire ridică obiecţiunĭ în contra punctului, care obligă reciprocŭ pe Turcia şi pe Bulgaria sĕ 'şĭ ajute cu trupe în casŭ de vr'unŭ atacŭ streinŭ. Turcia a adresatŭ representanţilorŭ sĕi din streinătate o circulară în care combate obiecţiunile ridicate de Rusia.

Acum vine şi „Journal de St. Pétersbourg“ şi declară, că guvernulŭ rusŭ nicĭodată nu va puté permite ca Bulgaria, pe care a eliberat'o Rusia, sĕ ajute Turciei cu oştirea sa, pentru că nicĭ odată ţĕrile creştine vasale Turciei, n'au fostŭ îndatorate sĕ 'i dea contingentŭ de trupe. Décă cei din Sofia au uitatŭ acestea, atuncĭ nu s'au uitatŭ în altă parte, încheiă fóia rusă. Étă aşadară, că pe lângă trăgănirea încheiărei păcii, se mai punŭ beţe în róte şi din partea Rusiei.

Ce privesce tractările de pace, puterile facŭ mereu paşĭ energicĭ în Constantinopolŭ, Belgradŭ, Sofia şi Bucurescĭ, ca sĕ se grăbéscă încheiarea păcii. Câtă putere au „energicii“ paşĭ ai puterilorŭ, s'a vĕḍutŭ din cele petrecute şi din cele ce se petrecŭ aḍĭ.

Guvernulŭ bulgarŭ a avisatŭ prin telegrafŭ autorităţile militare din Filipopolŭ sĕ ia disposiţiunĭ, ca toţĭ oficerii aflaţĭ în concediu în timpŭ de cincĭ ḍile sĕ se afle la corpurile lorŭ şi sĕ se cheme sub arme toţĭ recruţii şi cetăţenii dela 18 până la 30 de anĭ.

Pe de altă parte, în ḍilele din urmă unŭ decretŭ alŭ regelui grecescŭ a ordonatŭ sĕ se măréscă fiecare regimentŭ de cavaleriă cu câte unŭ escadronŭ şi fiecare regimentŭ de artileriă cu câte o bateriă. O activitate mare sĕ desvoltă şi între Grecii din insula Creta în favorulŭ Greciei. Printr'o adresă, adresată ministrului-preşedinte englezŭ Gladstone, îlŭ rógă Cretenii sĕ stăruiască pentru unirea Cretei cu Grecia.

Turcia încă ia cele mai energice mĕsurĭ. Ministrulŭ de rĕsboiu a ordonatŭ sĕ se trimétă în mai mare numĕrŭ trupe spre Grecia. O parte însemnată din trupele concentrate la graniţele Rumeliei, sĕ dirigeză cu calea ferată la Dedeagacĭ şi de aci cu vapóre la Salonicŭ, de unde trupele vorŭ pleca pe josŭ în nouĕle lorŭ cantonărĭ.

Dér fiindŭ că în viitorele încurcăturĭ nu vorŭ mai sta nicĭ Albanesii cu mânile în sînŭ, mai mulţĭ şefĭ ai triburilorŭ Miridiţilorŭ s'au dusŭ la Cetinje, fiindŭ invitaţĭ de guvernulŭ muntenegrénŭ, ca împreună sĕ tracteze pentru o acţiune comună în casulŭ unei încurcăturĭ în Albania superioră.

Situaţiunea e decĭ fórte critică pentru susţinerea păcii şi decă e adevĕrată scirea, că Rusia apĕră interesele eline, atuncĭ Grecia cu atâtŭ mai curêndŭ va intra în acţiune.

---

## Demisiunea ministerului Brătianu.

*Bucurescĭ*, 6 Februariu 1886.

Demisiunea cabinetului Brătianu a venitŭ pe neaşteptate, cu atâtŭ mai multŭ că maiorităţile parlamentului suntŭ cu trupŭ şi sufletŭ pentru d. Brătianu şi că oposiţia e fórte mică la numĕrŭ.

Inainte d'a vorbi de părerile ce circulă despre demisiunea cabinetului, vĕ voiu istorisi cele petrecute în şedinţa de erĭ a camerei, carĭ au adusŭ după sine acéstă demisiune.

La ordinea ḍilei se afla convenţia încheiată între guvernŭ şi „Banca Naţională,“ pe care d. Carp o combătuse cu multă putere, aşa că chiar o parte din deputaţii maiorităţii începuseră a-şĭ manifesta nemulţămirea faţă cu acésta convenţiă. D. Brătianu simţise acésta, şi în consiliulŭ de miniştri ce s'a ţinutŭ erĭ diminéţă sub preşedinţa regelui, a şi făcutŭ menţiune despre nemulţămirea unorŭ deputaţĭ din maioritate şi cu deosebire despre nemulţămirea d-lui generalŭ Leca, preşedintele camerei.

In cameră într'adevĕrŭ că d. Leca se ridică în contra convenţiei şi o combătu ca periculósă financelorŭ ţĕrii. Aplausele cu care a fostŭ întêmpinatŭ discursulŭ d-lui preşedinte Leca, au fostŭ considerate de d. Brătianu ca unŭ votŭ de blamŭ, şi aşa d. ministru-preşedinte de-

clară, că-şi va depune demisiunea în mânile regelui, deórece dênsulŭ nu mai represintă maioritatea camerei.

Şedinţa publică a camerei se suspendă şi deputaţii maiorităţii ţinură o şedinţă secretă, în care au subscrisŭ o moţiune de încredere cabinetului Brătianu, căruia i-o va şi presinta o comisiune din sinulŭ maiorităţii.

D. Brătianu, plecândŭ la senatŭ, a spusŭ că şi-a datŭ demisiunea şi aşa s'a ridicatŭ şi şedinţa senatului. după ce d. Brătianu a refusatŭ d'a i se vota o moţiune de încredere, ḑicêndŭ ca numai Regele are dreptulŭ sĕ resólve acestŭ incidentŭ. De aci d. Brătianu s'a dusŭ la palatulŭ unde a convorbitŭ cu Regele.

Părerile despre demisiunea d-lui Brătianu suntŭ diferite. Unii ḑicŭ că e o manevră a ministrului-preşedinte, asemenea celorŭ din trecutŭ, şi că între d. Brătianu şi d. Leca ar fi fostŭ o înţelegere, ca în modulŭ acesta sĕ scape de câţîva colegi ai sĕi din cabinetŭ. Alţii ḑicŭ că lucrulŭ e seriosŭ, şi că nu e nicĭ o manevră, aducêndŭ demisiunea în legătură cu nouele imposite şi cu convenţia austro-ungară. In fine unii mai ḑicŭ că de astădată vorŭ intra şi junimiştii în cabinetŭ. Acéstă părere însĕ în genere n'are trecere.

Aflu in ultimele momente că regele a chematŭ la palatŭ pe d. Cogălniceanu, ca sĕ se sfătuiască împreună asupra situaţiunei. De asemenea deputaţii şi senatorii guvernamentalĭ se vorŭ întruni, ca sĕ chibzuiască ce e de făcutŭ. Mare minune ar fi sĕ nu fiă însărcinatŭ cu formarea cabinetului totŭ d. I. Brătianu. Minunea acésta însĕ nu credŭ că se va 'ntêmpla. Póte pentru câtva timpŭ sĕ viă altcineva în fruntea guvernului, dér negreşitŭ totŭ unŭ omŭ d'ai d-lui Brătianu, aşa că s'ar puté ḑice, că d. Brătianu 'şĭ-a luatŭ numai unŭ concediu ca sĕ se mai recreeze şi că 'şĭ-a pusŭ înlocuitorŭ. Vomŭ vedé ce va mai fi. *Bucurŭ.*

## SCIRILE ḐILEI.

Ni se scrie din *Câmpiă*, cu data 1 (13) Februariu: »Pe când în Cluşiu se lucréză pentru impunerea unorŭ nouĕ arunculi de dare asupra poporului în favorulŭ »Kulturegyletului«, ér cei din Pesta votéză pe socotéla nóstră milióne totŭ pentru asemenea scopurĭ utopiste, pe atuncĭ starea nóstră devine totŭ mai desperată. Se încovóie bietulŭ poporŭ sub sarcina atâtorŭ arunculi şi dărĭ grele, căcĭ valórea de astăḑĭ a banului este întreită aşa de mare, ca orĭ când altă-dată. Pentru a şĭ plăti dările ce i s'au impusŭ, bietulŭ poporŭ şi-a vêndutŭ totŭ ce a avutŭ, ba mulţĭ şi încă fórte mulţĭ din ei şi-au datŭ chiar vaca din jugŭ, căcĭ nu numai dările suntŭ marĭ, dér şi lipsa de nutreţŭ pentru vite e peste mĕsură mare. Preţulŭ unui căruciorŭ de fênŭ e 20 fl., pe când o vacă se vinde mai numai cu acelaşŭ preţŭ. Bietulŭ plugarŭ îşĭ vinde o vacă pentru a susţiné pe cealaltă. Timpulŭ fiindŭ frumosŭ în curêndŭ vorŭ eşi ţĕranii cu plugulŭ la lucrulŭ câmpului. Dér când te gândescĭ, că vitele îţĭ vorŭ cădé în brazdă, de slabe ce suntŭ, din causa fómei şi a iernatului rĕu, îţĭ vine sĕ plângĭ; dér e şi mai durerosŭ a privi mulţimea de ţĕranĭ, carĭ astă-tómnă erau găzduţe şi se ţineau binişorŭ, ér primăvéra i-a ajunsŭ fără vite şi fără plugŭ. Unŭ anŭ ne mai trebuesce asemenea acestuia şi proletariatulŭ ne cutropesce cu desevîrşire. Vedĭ aci zace adevĕratulŭ periculŭ alŭ patriei, cu acésta sĕ-şĭ bată capulŭ sfatoşii »patrioţĭ«, sĕ împedece crescerea proletariatului, ér nu sĕ se ocupe de gogoriţele şi agitaţiunile, ce le vĕdŭ nóptea în visŭ, şi de maghiarisarea nemaghiarilorŭ, pe care nu o vorŭ face pănă-i cucu. N. N.

—x—

*Starea instrucţiunei poporale* din comitatulŭ *Hunièdóră*, după „Kol. Közl.,« e următórea: Comitatulŭ are 248 şcóle cu 26,137 scolarĭ. Suntŭ 183 şcolĭ cu limba de propunere română, 57 cu limba de propunere maghiară, 2 cu limba de propunere germană, 6 cu limba de propunere română-maghiară.

—x—

*Adunarea comitatensă* a comitatului *Solnocŭ-Dobâca*, sub preşedinţa fişpanului *Bánffy, a votatŭ unŭ aruncŭ de darĕ de 17%* pentru acoperirea deficitului bugetarŭ. — Vai de bieţii contribuabilĭ ai paşalîcului!

—x—

„Egyetértés« află, că în comitatulŭ *Gömör*, unde majoritatea preponderantă a locuitorilorŭ o formézã *Rutenii* şi *Sêrbii*, mai mulţĭ proprietarĭ se străduescŭ a înfiinţa unŭ »Kulturegylet.« — Bine se mai pricepŭ foile „patriotice« în a face reclame.

—x—

În *Şarcadŭ imflamaţiunea de gâtŭ* graséză grózniсŭ. În decursŭ de o sĕptĕmână 40 de băeţĭ au cădutŭ jertfă acestei epidemii, care s'a lăţitŭ deja şi în satele invecinate. Mai multe familii s'au mutatŭ în alte oraşe.

—x—

După o *statistică* a ministeriului de interne, *populaţiunea Ungariei a crescutŭ* în anulŭ 1884 cu 210,465 de suflete; astfelŭ dér populatiunea Ungariei face 13,939,087.

—x—

In jurulŭ *Pestei graséză* în mĕsură mare *bólele epidemice.* Băeţii în vêrsta de 6—10 anĭ morŭ de-a rêndulŭ.

—x—

Căpitanulŭ poliţiei *Poştei* a făcutŭ unŭ raportŭ ministeriului de interne, despre nelegiurile comise în sĕptĕmâna din urmă în capitală. Din acestŭ raportŭ resultă, că *în sĕptĕmâna din urmă s'au comisŭ 9 furturĭ.*

—x—

*Teatru în Bucurescĭ.* Representaţiunea piesei *Pigmalionŭ* s'a datŭ. scrie »România,« Marţĭ pe scena teatrului Naţionalŭ; a fostŭ unŭ adevĕratŭ triumfŭ şi pentru actorĭ şi pentru autorŭ. Degradată de flecurĭ depravate ca „Mascota« şi altele, scena se ridică Marţĭ séra la înălţimea la care trebue sĕ stea. De n'ar mai cădea! Scrisă în versurĭ frumóse, tragedia d-lui Bengescu are acţiunea bogată, puternică şi conţine cugetărĭ shakesperiane. P'acéastă piesă isbutită o jucară cu unŭ succesŭ de invidiatŭ d-nii Nottara şi Gr. Manolescu, d-nele Nottara şi Anicuţa Manolescu. Restulŭ trupei nu fuse rĕu, căcĭ toţĭ ştiau rolurile — dér cei pe carĭ îi numirămŭ mai susŭ fură eroii serei. D-nulŭ Nottara a făcutŭ o creaţiune minunată din rolulŭ regelui, d-nu Gr. Manolescu, mai alesŭ în actulŭ alŭ IV-lea când se duce sĕ omóre pe rege, a fostŭ neîntrecutŭ, d-na Nottara ş'a susţinutŭ dela începutŭ până la fine rolulŭ de intrigantă cu energiă şi inteligenţă, d-na Manolescu a avutŭ momente superbe. Felicitările nóstre autorului şi actorilorŭ pentru asemenea piesă şi pentru modulŭ cum fuse dată. Cununile ce li s'au datŭ, le-au bine-meritatŭ. Decorurĭ splendide — cadru demnŭ de acţiunea ce se presinta; pictorulŭ Labò a fostŭ chematŭ pe scenă.

—x—

In *Neumarkt*, Galiţia, trei *cânĭ turbaţĭ* au muşcatŭ 17 ómenĭ, carĭ au şi muritŭ.

## Din Bucovina.

*Malulŭ Prutului,* 26 Ianuariu v. 1886.

Domnule Redactorŭ! Pe când alte popóre sĕ apucă de carte din rĕsputerĭ şi lucră pe întrecute pe calea culturală şi literară, şi 'şĭ desvoltă naţionalitatea şi limba, care de care căutândŭ sĕ fiă totŭ cu o tréptă mai susŭ decâtŭ altulŭ, Românii noştri bucovinenĭ abia se mişcă, umblă încă totŭ pe pipăite ca în întunerecŭ.

Cei dreptŭ, legile sancţionate de Maiestatea Sa împĕratulŭ constrîngŭ pe toţĭ Românii ca sĕ 'şĭ dea copiii la învĕţătură; ceea ce şi o mare parte dintre Românĭ o împlinescŭ; unii însĕ totuşĭ se opunŭ şi ḑicŭ, că de ce sĕ ne dămŭ copiii la învĕţătură, sĕ-i facemŭ preoţĭ, comisarĭ séu advocaţĭ? Au şi tótă dreptatea, când vĕdŭ că preoţilorŭ, advocaţilorŭ, comisarilorŭ şi altorŭ domnĭ eşiţĭ din poporulŭ românŭ nu le pasă de fraţii lorŭ, nicĭ că se gândescŭ sĕ-i representeze, sĕ-i protegeze şi sĕ le apere trebile lorŭ în tóte privinţele, pe care ei singurĭ nu suntŭ în stare; ş'apoi n'au nicĭ dreptulŭ d'aşĭ apĕra trebile lorŭ singurĭ, deórece 'şi-au alesŭ pre domnĭ la cârmă. Déră aceştia, în locŭ de-a'şĭ face datoria, se pórtă faţă cu fratii lorŭ, ba chiar şi cu părinţii ca cu nişte slugĭ, şi când sĕ întêmplă sĕ mergĭ pe la cancelariele lorŭ sĕ le cerĭ ajutorulŭ, atuncĭ te iau de spate şi te împingŭ pe trepte în josŭ.

Nu toţĭ ce-i dreptŭ suntŭ astfelŭ. Suntŭ unii chiar şi din cei mai marĭ domnĭ, carĭ nu suntŭ eşiţĭ din poporŭ, şi totuşĭ îşĭ iubescŭ fórte multŭ limba şi naţiunea română, şi-i apĕră chiar şi drepturile în tóte privinţele dérã de aceştia suntŭ fórte puţinĭ. Cea mai mare parte însĕ caută numai punga bietului ţĕranŭ românŭ, şi votulŭ unde-i vorba de alegerĭ, ér de aci încolo, sănĕtate, ce-i mai pasă de naţiunea séu limba română! In casă vorbescŭ numai germăneşte, séu în alte limbĭ străine, par'că nicĭ n'ar fi Românĭ; pe când alte popóre ţinŭ morţişŭ la limba şi la naţionalitatea lorŭ, ei facŭ contrariulŭ.

Déră sĕ vedemŭ de poporŭ, de scóla şi de literatura nóstră română. Mulţĭ elevĭ, după ce au absolvatŭ scóla poporală, nicĭ nu iau mai multŭ cartea în mână, căcĭ, Dómne értă-mĕ, dóră s'au săturatŭ de şése anĭ de scólă, şi aşa numai ce te pomeneştĭ că au uitatŭ totulŭ. Ş'apoi dreptŭ vorbindŭ, ce sĕ şi cetéscă, când la noi în Bucovina nu apare nicĭ o foişóră, nicĭ o carte, séu măcarŭ unŭ călindarŭ pentru poporŭ, în limba română, care sĕ mai dea poporului câte o povaţă bună? Cei mai deşteptĭ dintre elevii, carĭ mai sciu scrie şi ceti, suntŭ siliţĭ sĕ se apuce de călindarele şi literatura germană, că de cea românéscă nicĭ pomană.

Suntŭ unele societăţĭ şi reuniunĭ, care au frumosulŭ scopŭ d'a cultiva literatura română în Bucovina; însĕ acestea se mulţămescŭ cu scopulŭ pe hârtiă, éră în

## FOILETONŬ.

### Limba românéscă.

Duminecă lă 2 Februarie, séra, d. *Barbu Stefănescu* dela Vrancea vorbi despre limba românéscă. Oratorulŭ începe prin a spune prin ce împrejurare s'a decisŭ sĕ vorbéscă despre acestŭ subiectŭ, anume, că era la băi, şi se deschisese vorba despre poesiile lui Eminescu. Lumea îşĭ spunea părerea, unii ḑiceau că nu e curgĕtorŭ, altulŭ că e prea archaicŭ, prea inspiratŭ de basme şi ai nevoie, pentru a-lŭ înţelege, sĕ-lŭ traducĭ. Ei bine, oratorulŭ vrea sĕ arate, că acésta este limba cea adevĕrată, dér nu e acésta singurulŭ motivŭ, ci încă are o dragoste deosebită pentru limba românéscă şi vré sĕ se ocupe cu dênsa. Nu poţĭ pretiude dela unŭ Românŭ, care nicĭ nu vorbesce şi nu scrie bine, sĕ se ocupe cu limba românéscă.

La începutŭ, oratorulŭ declară, că nu va vorbi nicĭ de gramatică, nicĭ de istoria limbei, nicĭ de metodulŭ de a învĕţa, ci vrea sĕ spună ce predomină în limba românéscă, ce părţĭ de cuvêntŭ formézã geniulŭ limbei românescĭ.

Mai întêiu cearcă sĕ deslege cestiunea: ce este o limbă? Ce e ea, când nu te ocupĭ nicĭ de rassă, nicĭ de ţéră, nicĭ chiarŭ de animalulŭ care vorbesce? Cu nimicŭ altceva nu se póte compara mai bine, decâtŭ cu notele ce se punŭ faţă cu unŭ clavirŭ. Ai unŭ simţimêntŭ, o ideă şi vrei s'o transmiţĭ altora. Pentru acésta s'au născocitŭ nisce notaţiunĭ carĭ potŭ da naştere la foi, volume întregĭ. Trece apoi sĕ arate ce relaţiune au cuvintele cu simţirea. Copilulŭ când ḑice pentru prima óră, de pildă *lapte*, o ḑice cu multŭ focŭ, pentru că simte, pare că-lŭ mirósă, pare că-lŭ gustă, ilŭ simte, căcĭ copilulŭ cugetă în icónă materială, ilŭ impresionézã orĭ-ce lucru. Totŭ aşa şi noi simţimŭ cetindŭ ceva, adeseorĭ plângemŭ. Cum? Ce-a făcutŭ autorulŭ ca sĕ ne facă sĕ simţimŭ? A reuşitŭ sĕ facă creerulŭ nostru a percepe icóne materiale în locŭ de idei. Decă acésta e adevĕratŭ, apoi, pentru ca sĕ se emoţioneze unŭ scriitorŭ, trebue sĕ-ţĭ depărteze tóte preocupaţiunile, sĕ-ţĭ ştérgă totŭ ce ai înaintea ochilorŭ şi sĕ te facă a vedea icónele, ce elŭ ţi le înfăţişézã. Dér, vorbindŭ de lapte copilulŭ ḑice ăţĭ lapte, mâne, poimâne, până l'a înţărcatŭ; câtva timpŭ îşĭ mai aduce aminte de sugere, apoi nu-lŭ mai impresionézã. Aşa se întêmplă pentru noi cu câtŭ creştemŭ, cu încetulŭ cuvintele pierdŭ partea materială şi capulŭ nostru devine unŭ simplu dicţionarŭ, nu mai au viaţă într'ênsele. Astfelŭ fiindŭ. ne întrebămŭ cum unŭ autorŭ póte sĕ combine cuvinte, ce figurĭ sĕ facă pentru ca sĕ ne presinte realitatea, séu aprópe de realitate, sĕ ne dea icóna materială ce lipsesce cuvintelorŭ? S'ar puté rĕspunde la acéstă cestiune pentru tóte limbele, dér o vomŭ restrînge la limba românéscă. •

S'a ḑisŭ, că cuvintele cu încetulŭ îşĭ perdŭ icóna materială, e naturalŭ că pentru a mai deştepta icóne, trebue sĕ alergĭ întêiu d'a dreptulŭ la cuvinte, carĭ prin natura lorŭ şi prin combinarea lorŭ s'au ştersŭ mai puţinŭ. In locŭ d'a ḑice *virtute,* vomŭ spune alte cuvinte din carĭ sĕ iasă icóna, imagina virtuţii. Prin urmare în primulŭ rêndŭ pentru a emoţiona, trebue sĕ nu punemŭ noţiunĭ abstracte. Nu voiu a goni din limbă abstracţiunile, ḑice d. Stefănescu, căcĭ suntŭ o inlesnire; însĕ arta nu e o facilitate, ci o dificultate a limbei. Considerândŭ acestea, amŭ ajunge la o regulă pentru literaţĭ ca sĕ emoţioneze. Sĕ se servéscă de eleminte, carĭ l'au mai impresionatŭ vre-o dată şi sĕ nu facă apelŭ la noţiunile abstracte. Décă ne-amŭ închipui o ţéră, ce numai în presupunerĭ ar putea sĕ intre, în care s'avemŭ o climă pe care sĕ n'o simţĭ, o lumină care sĕ nu te impresioneze nicĭdecum etc. etc., acolo ar fi naturalŭ sĕ vedemŭ pe ómenĭ mulţumindu-se cu abstracţiunĭ, la Românĭ însĕ nu póte fi.

In tótă literatura nóstră poporală avemŭ de observatŭ multe lucrurĭ bune. Ea dă regulele pentru scriere. Poporulŭ face limba, elŭ o modifică cum îi place fără sĕ ceară voie a toritâţilorŭ literare şi ómenilorŭ de ştiinţă. La elŭ darŭ sĕ căutămŭ elementulŭ ce ar impresiona pe lectorŭ şi de sigurŭ ilŭ vomŭ găsi. Nu academiile şi literaţii ni-lŭ vorŭ puté da, căcĭ după ei lumea ar fi searbĕdă, galeşe, cum şi e... vedemŭ că iubescŭ de se prăpădescŭ şi nu simţimŭ nicĭ de cum iubirea, urĕscŭ de mórte şi nu simţimŭ de locŭ ura...

Eleminte dominate în limba română suntŭ *verbele,* şi tocmai ele, dela 1860 încóce, s'au neglesŭ. Ca excepţiă de cele mai multe limbĭ europene şi nu ca excepţiune de cele vechĭ, la noi cea mai mare putere limbistică stă în verbe. Pentru-că ele transmitŭ cea mai mare impresiune în mintea ascultătoriuĭ, suntŭ elementulŭ însemnatŭ. Ele potŭ sĕ fiă împărţite în mai multe grupe diferitŭ de gramatică; aşa avemŭ verbe cu o acţiune şi o colóre, cu douĕ acţiunĭ şi o colóre, séu douĕ colorĭ, cu trei acţiunĭ, etc. Acestŭ lucru ilŭ lămureşte printr'unŭ esemplu.

Décă avemŭ trei puncte încă'ḑite şi punêndŭ degetulŭ pe fie-care din ele vomŭ putea suporta căldura, dér sĕ avemŭ unŭ singurŭ punctŭ încăldŭ la unŭ gradŭ câtŭ suma celorlalte puncte, nu vomŭ mai puté suporta. Totŭ aşa e şi cu creerulŭ. Se va impresiona de o acţiune, de douĕ, de trei, spuse pe rîndŭ, dér se va impresiona putern cŭ de tóte spuse deodată, printr'unŭ singurŭ verbŭ adecă. Şi tocmai în aceasta putere ce o au verbele nóstre de a exprima mai multe acţiunĭ, stă însemnătatea verbului. Când vomŭ ḑice, de exemplu: »O fată mare *nălbesce* pânză,« n'avemŭ nevoia nicĭdecum de alte explicărĭ, căcĭ înţelegemŭ şi acţiunile exprese şi colórea ce ne-o arată. Cronicarii se serviau multŭ de acestŭ felŭ de verbe. Neculcea ḑice:

»Şi îndată *pedestrându-se* au năvălitŭ, etc.« Câtă expresiune în acestŭ verbŭ! Nu mai e trebuinţă de nicĭ o explicare ca sĕ înţelegĭ acţiunile: călăreţii se oprescŭ,

faptă dormŭ adêncŭ. Adecă ce dicŭ? Era sĕ uitŭ. Tóte societățile și reuniunile din Bucovina edau unŭ călindarŭ românescŭ. Déră sĕ vedemŭ de ce trébă e și călindarulŭ acesta și ce felŭ de literatură conține elŭ? Domnii, carĭ redigéză călindarulŭ bucovinénŭ, îlŭ împlu cu mitropoliele și archiepiscopiele din Austro-Ungaria, precum și cu clerulŭ regularŭ monasticŭ și secularŭ de păstorie etc. și cu șematismulŭ bucovinénŭ, care nu-i șematismŭ întregŭ, ci numai unŭ estrasŭ, ceea ce țĕranulŭ românŭ nicĭ nu-lŭ póte înțelege, necum sĕ-i fiă de trebuință. Éră în almanachŭ scriu câte o poveste, pe care Românii țĕranĭ le sciu prea bine și fără de carte a le istorisi, și mai câte o poesióră orĭ câte o doină culésă totŭ din gura poporului, și așa cu de-al-de-astea încheiă literatura nóstra bucovinénă. Și apoi se mai plângŭ, că Românii dela țéră nu sprijinescŭ literatura propriă și că 'șĭ cumpĕră călindare germâne. Cine strică, décă poporulŭ nu găsesce în călindarulŭ românescŭ din tóte ramurile de sciință câte ceva? Negreșitŭ că cei ce-lŭ redigéză. Omenii cărora le trebue șematismulŭ și-lŭ potŭ procura separatŭ, éră călindarulŭ după părerea nóstră póte sĕ fiă liberŭ de acéstă povară.

Se mai scuséză domnii editorĭ ai călindarului bucovineanŭ, că în țéra nóstră nu s'ar puté satisface pe deplinŭ voinței fiecăruia. Ba din contră, noi dicemŭ, că s'ar puté satisface, și încă prea bine: sĕ conțină câte ceva din totŭ ramulŭ de sciință, sĕ fiă pentru țĕranulŭ românŭ ca unŭ legendarŭ, séu ca unŭ manualŭ unde s'ar puté afla totdéuna ceea ce'i trebue. Atuncĭ Românii dela țéră arŭ sprijini o astfelŭ de întreprindere din rĕsputerĭ. Altfelŭ ne tememŭ că în anulŭ viitorŭ nu se vorŭ puté vinde nicĭ atâtea călindare ca în anulŭ acesta.

Ș'apoi dór' singurĭ d-lorŭ și-au impusŭ *frumósa devisă*: ca cu scrierile din almănachŭ sĕ pótă gâdeli încâtva pofta țĕranului spre cetire, ca așa sĕ pótă intra călindarulŭ și în bordeiulŭ celui mai sêrmanŭ cetitorŭ românŭ. Déră cu o astfelŭ de literatură nu sciu, dĕu, câtŭ vorŭ puté sĕ gâdiléscă pofta țĕranului spre a'șĭ mai procura unŭ călindarŭ pe anulŭ viitorŭ, care nu-i folosește mai nimicŭ,

*Opinca.*

## Societatea geografică.

Sâmbătă, 1 Februariu, 8 óre și jumĕtate séra, s'au deschisŭ ședințele anuale ale societății Geografice în sala Senatului din Bucurescĭ sub președința Regelui.

D. vice-președinte generalŭ *Manu* deschide ședința în numele m. sale, la ordinea dilei fiindŭ raportulŭ secretarului generalŭ și două conferințe.

D. *Lahovari*, secretarulŭ, își îndeplini sarcina destulŭ de bine. Mai ântéiu vorbi de rolulŭ societăților geografice. Le enumĕră pe tóte din lume; în Europa suntŭ: în Austria 2, în Belgia 2, în Danemarca 1, în Franța 23, în Germania 24, în Elveția 6, în Italia 6, în Portugalia 2, în Suedia 1, în România 1, apoi în Japonia 2; în Africa la Cairo, la Alexandria etc. Vorbi de congresele ținute în 1885 la Hamburg, la Montrealŭ, la Aaronŭ etc. După acestea vorbi de noulŭ statŭ Congo. Și, înainte d'a trece la bilanțŭ, la lucrările societății, vorbesce de limba comercială universală născocită de Schlaer. Apoi spune că societatea a avutŭ 195 de membri, vorbesce de bugetŭ, de ajutorulŭ ce s'ar cuveni sĕ-lŭ dea Ateneului, de biblioteca societății și in fine de chartele geografice nouĕ ce le posedă.

Urméză apoi conferința d-lui *Grigore Lahovari* despre unele nomenclaturĭ geografice de localități. La începutŭ vorbesce de cele positive cum Muscelu dela *Monticele*, Cernica dela *Cernica* Stirbei dĭdită la 1608, Batiștea dela unŭ italianŭ însemnatŭ *Batista* Velei, Filaretŭ de mitropolitulŭ *Filaretŭ* didită la 1791, etc Apoi vorbesce de cele îndoioase cum suntŭ multe nume de localități și începe cu Bucuresci. Arată tóte părerile, unele mai positive, altele mai puținŭ positive asupra acestei numirĭ, începêndŭ cu a lui Laurianŭ bĕtrânulŭ, care dicea că vine dela *Ilari*, dișĭ de poporŭ Bucurĭ, apoi a d-lui Cogălnicénu că e cetatea bucuriei, părerile scriitorilorŭ streinĭ și versiunea poporală, și termină cu cestiunea arĕtândŭ că vine dela *Bucar* și că trebue sĕ dicemŭ mai corectŭ *Bucarest* și că forma Bucurescĭ e coruptă, după cum suntŭ în limbă multe forme corupte din latină: animă inimă, ambula umbla, etc. Trece la Iașĭ, arată tóte versiunile și conchide că e venită numirea dela unŭ trib de *Iasi* séu *Iasigi*, după o piatră votivă găsită în Transilvania, care lămuresce în astă cestiune. Vine rêndulŭ orașului Huși, asupra cărui ear comentéză arătândŭ cele două părerĭ: că e fondatŭ de următorii *Husițilorŭ* și că e fondatŭ de unŭ boerŭ *Husu*. Părerea ântéia fiindŭ prin dată anterióră o crede oratorulŭ mai verosimilă. In sfêrșitŭ vine rêndulŭ Moldovei, despre care discută d. Lahovari arătândŭ diferitele părerĭ câtŭ și versiunea poporului cu cățeaua lui Dragoșŭ și primind'o pe aceea că ar fi formatŭ cuvêntulŭ din *Davica*, care e totŭ una cu Dacia și *Mol.* Inainte de a sfîrși, oratorulŭ vorbesce despre numele de *Valachu*. Arată părerile unorŭ autorĭ francezĭ; apoi citeză (după o scriere a bĕtrânului Laurianŭ), relativŭ la acésta, vorbele multorŭ scriitorĭ bisantini cum Anna Comnena, Ioannes, Cinnamus, Nicetas Chroniates, L. Chalcondylas, Aeneas Sylvius cu părerea că vine dela *Flaccus*, Ant. Bonfinius, Istfanfiu Pannoio scrisórea Papei către Ioniță regele Româno-Bulgarilorŭ ér o citéză.

A urmatŭ apoi conferința d-lui Botea despre *gissmentulŭ de petroleu din țéră*, sarcină ce și a îndeplinit'o cu destulŭ succesŭ.

*„România"*.

## SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

BERLINŬ, 19 Februariu. — Consiliulŭ federalŭ a primitŭ proiectulŭ de lege asupra monopolului rachiului.

BELGRADŬ, 19 Februariu. — Ambasadorulŭ turcescŭ a mersŭ la ministrulŭ-președinte și a cerutŭ deslușirĭ în privința *pregătirilorŭ de rĕsboiu* ale Sêrbiei, învitândŭ pe Serbia a ordona *demobilisarea armatei*. Garașanin a însciințatŭ despre acésta imediatŭ pe regele Milanŭ, care se află în Nișŭ.

FILIPOPOLŬ, 19 Februariu. — Prințulŭ Bulgariei ș'a esprimatŭ cu ocasiunea primirei consulilorŭ speranța că în curêndŭ se va resolva *cestiunea rumeliotă* și că relațiunile amicabile între Sêrbia și Bulgaria se vorŭ restabili

## DIVERSE.

**Jertfele dela Monte-Carlo.** — Diarului »Penziero", ce apare în Nizza, i se scrie: Unŭ comerciantŭ bogatŭ din streinăte, care înainte de asta cu vr'o câteva dile a voitŭ se mérgă la Nizza cu soția sa, s'a opritŭ în Monaco, cu gândŭ ca sĕ védă și elŭ pe deulŭ Fortunei dela mésă cea verde. Vĕdêndŭ pe mésă o grămadă de aurŭ, i-a venitŭ pofta sĕ se jóce și elŭ, dér fŭ nenorocosŭ, căcĭ a perdutŭ o parte însemnată din banii sĕi. După aceea baniĭ rĕmașĭ i-a datŭ soției sale, ca sĕ-i păstreze, ér elŭ se duse în orașŭ sĕ se recreeze și sĕ se distragă. Femeia a credutŭ, că va face o surprindere plăcută bărbatului ei, décă în absența lui va redobêndi baniĭ perdutĭ de elŭ. S'a dusŭ la mésa cea verde, dér șĭ-a perdutŭ toțĭ baniĭ. În desperarea ei a fugitŭ la mare și s'a aruncatŭ în undele ei furióse. Acéstă nóuă nenorocire într'atâta l'a înspăimêntatu pe bietulŭ bărbatŭ, încâtŭ elŭ s'a dusŭ acasă și s'a sinucisŭ.

***

**Franciscŭ alŭ II-lea în Neapole.** — Diarele din Italia scriu următórele: În Neapole a trăitŭ unŭ generalŭ bourbon, anume C. Gregorio, care nu s'a potutŭ împăca cu Italia cea nouă. Într'o di s'au presentatŭ la elŭ 4 domnĭ și i-au spusŭ, că în curêndŭ are se sosésca Franciscu II în Neapole. Generalulŭ fŭ încântatŭ și ardea de dorință, ca sĕ védă pe »regele« sĕu. În diua următóre din nou se presentă acei 4 domnĭ și îi spunŭ, că regele va debarca în Coroglio. Generalulŭ a datŭ 500 de lire, ca sĕ facă o primire démnă lui Franciscŭ II. Necunoscuțiĭ comandă unŭ prândŭ bunŭ și 2 odăi într'unŭ hotelŭ din Coroglio și după aceea s'au dusŭ cu trăsură după generalŭ. Când generalulŭ ajunse aprópe de Coroglio, a vĕdutŭ o luntre în depărtare mare. „Elŭ e!« esclamă toțĭ patru. Luntrea ajunse la malŭ și unŭ omŭ căruntŭ se scoboră din ea. Generalulŭ se miră, că așa de curêndŭ a îmbĕtrânitŭ Franciscu II, se sêmte însĕ prea fericitŭ, când pretinsulŭ rege îlŭ îmbrățișéză și îlŭ sărută, mai în urmă apoi lăudându-i fidelitatea i-a datŭ unŭ bonŭ de 50,000 lire. Pretinsulŭ rege sub pretecstu, că voesce a fi singurŭ, se retrase într'o odaiă separată, ér' generalulŭ cu cei patru domnĭ mâncară și bĕură bine, și în urmă observândŭ, că soții lui au dispărutŭ, a plătitŭ prândulŭ. În sfêrșitŭ vĕdêndŭ generalulŭ, că nicĭ pretinsulŭ rege, nicĭ cei patru domnĭ nu se mai află nicăirĭ, amăgitŭ în fericirea lui se duse acasă și făcŭ o aretare poliției.

***

**Ernarea artificială prin gheață.** — Basatŭ pe esperiențele de fisiologiă în privința animalelorŭ inferióre, carĭ potŭ trăi în o stare de amorțélă și care se potŭ redeștepta, când condițiunile în care suntŭ puse se schimbă. Dr. Gruselbache din Universitatea din Apsal prin o seriă de esperiințe făcute asupra animalelorŭ, promite că va ținé unŭ individŭ mai multă vreme — vr'o duoi până la trei anĭ — în ghiață în urma căreia îlŭ redeștepta scoțêndu-lŭ din acestŭ mediu rece și punêndu-lŭ în unŭ mediu mai propice vieței umane. Elŭ anunță acésta rugândŭ pe tótă lumea ca sĕ se presinte cineva cu care ar puté face esperiință. Décă nu se va presenta nimenĭ atuncĭ, dice că va cere guvernului sĕu de a-i da unŭ criminalŭ condamnatŭ la decapitare cu care sĕ și le pótă face. Décă acestŭ metodŭ va reuși, unŭ diarŭ englesŭ îșĭ esprimă următórea opiniune fórte rațională în privința unei aplicărĭ practice alŭ acestui metodŭ. Elŭ propune guvernelorŭ, care dispunŭ de armate numeróse și a cărei întreținere costă sume colosale, că ar fi mai bine ca aceste armate întregĭ sĕ fie puse în ghiață, lucru care va costa mai puținŭ și apoi în momente de restriște când vorŭ avé trebuință de ele sĕ le redeștepte imediatŭ.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureșianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**

---

se dau josŭ de pe cai cu unŭ sgomotŭ caracteristicŭ, se așeadă la luptă în ordine de bătae, începŭ ataculŭ. Eată acțiunĭ coprinse într'unŭ singurŭ verbŭ. Ast felŭ de verbe expresive avemŭ multe în *colbăitele* cronice. A *se isbi* două oștĭ e cu totulŭ diferită de *a se ciocni*, *a se hărțui*, și tóte diferite de *a se lupta*, pe care îlŭ punemŭ sĕ le suplinéscă pe tóte, avêndŭ totușĭ unŭ sensŭ, pe care nu îlŭ are nicĭ unulŭ din ele. Verbele de soiulŭ acesta poporulŭ le-a scornitŭ prin imitația naturei materiale și dă ca exemple: *a dărdăi*, *a clănțăni*, *a picura*, *a picota*, *a băjbăi*, *a hodorogi*, *a bolborosi*, *a bădăi*, *a chefui*, cum face ogarulŭ când fuge după epurĭ. Și pentru aceasta s'ar putea certa în destulŭ filologii în privința originei și n'ar ajunge la nicĭ unŭ resultatŭ. De aci se vede tendința poporului de a materialisa ideile abstracte

Acelașŭ lucru îlŭ vedemŭ din epitete séu din *porecle*, carĭ suntŭ de două cuvinte séu de unulŭ. Când vrea sĕ dică de cine-va că e crudŭ, peste mĕsură în modŭ îngroditorŭ, Românulŭ dice: *Tae-babă*, *ucide-copilŭ*. Unui omŭ, care te robește cu privirea îi dice: *Sórbe din ochi.* Unui mâniosŭ îi dice *Fiere-spartă*; unui bunŭ de sufletŭ, *inimă-dulce*; unuia, care vorbesce frumosŭ, *gură de aurŭ*; celui ce nu ține secretele *coțofană-códă-lungă*; pe cel care vorbesce pe toțĭ de bine, mângâie pe toțĭ, iartă pe toțĭ, îi dice *Moș-mângăe-tóte*; celui darnicŭ, *punga deschisă*; unui hoțŭ care te fură fără milă, îi dice *jupóie-pele*, *tunde-bine*; unui dăpăcitŭ, *vălvă-în-capŭ*; celui ce aleargă în susŭ în josŭ, face, drege, îi dice, *umblă d'a în cătelea*; caliculŭ îi dice, *cămașă-scurtă*, chiar décă o are până în călcâie; surdului, *urechĭ de dăblău*, *de cârpă*, etc. Și în privința acestorŭ porecle e unŭ felŭ de lege, că ele se pierdŭ când urmașii uită, că unii dintre strĕmoșii lorŭ au avutŭ acele calitățĭ, orĭ defecte ca sĕ aibă acele porecle.

Mai dă oratorulŭ alte exemple multe din carĭ mai împrumutămŭ încă două trei celui iute, Românulŭ îi dice, *tăciune-nestinsŭ*; celui care nu face treabă, *tcreie-brâu*, *pierde-véră*; celui cu putere în pumnŭ, *sfărâmă-pétră*; totŭ așa *prinde-vulpe*, *strigă-în-pustiu*, *rupe-ursu*, *surpămalu*, etc.

Vinŭ apoi poreclele de unŭ cuvêntŭ. *Pipĕrușĭ*, celui iute; *prichindelŭ*, celui micŭ; *crivĕțŭ*, *șopêrlă*, *tănjală*, *buture*, *ursei etc.* Aceste numirĭ se dau celorŭ carĭ prin natura lorŭ deștéptă idei de felulŭ acesta și se dau după lucrurile ce se vĕdŭ în tóte dilele. Mai spune și alte exemple de felulŭ acesta și apoi citesce câteva versurĭ de alorŭ duoi poețĭ de ai noștri, ca sĕ arate cum la unulŭ din ei se găsescŭ nisce imaginĭ, carĭ nu potŭ conveni nicĭdecum poporului, căcĭ elŭ întrebuințéză expresiunĭ, carĭ sĕ dea icóna completă și viă cum: *Copii plângŭ pe vatră, a ajunsŭ la sapă de lemnŭ, i-au luatŭ totŭ din casă.* Și cu aséstă ocasiă citescŭ câteva rêndurĭ dintr'o scrisóre a unui țĕranŭ către arendașŭ: *Mĭ-ai luatŭ dulama, mĭ-ai luatŭ cojoculŭ, mĭ-ai luatŭ cămașa, ea-mĭ boerule și pielea, că pielea fără sdrențe e rușinea Românului!....* Apoi mai dă ca exemple: despre omulŭ ce se îmbogățesce lesne că *colțișorulŭ de basma ajunse pungă, din pungă se făcŭ toltoașe și din toltoașe hait! na! cazanŭ!* despre celŭ care prin muncă șĭ-a făcutŭ o casă dice: *câtă apă n'a cursŭ pe gârlă?* Suntŭ unii ómenĭ, carĭ au unŭ mirosŭ particularŭ, bunŭ orĭ rĕu, țĕranulŭ dice de o fată că a binecuvêntat'o sfânta Vinerĭ dicêndu-i:

Urma și busuioculŭ,
Urma și siminoculŭ.

Românulŭ orĭ când vrea sĕ facă o figură o materialiséză. Așa dice de exemplu: — Ce mai facĭ vecine? — *Ciocŭ-bocŭ*, *ciocŭ-pacŭ*, *meremetŭ facŭ*, rĕspunde vecinulŭ, décă lucréză ceva prin curte, orĭ drege o rótă, orĭ.... cine scie ce! Dér décă face Românulŭ figurĭ așa carĭ se parŭ prosaice, elŭ scie sĕ facă și altele ca acestea:

Și fugea, mâre fugea,
Văile sĕ limpedea.

Câtŭ de iute trebue sĕ fi fugitŭ! — După acésta cetesce o poesióră din *Pseudochinegheticos* (pe care nu am putut'o reproduce aci.) „Scólă dragă, scólă frate etc.," care și ca versŭ și mai cu sémă ca idee, ar puté sta între capetele de operă de poesiă românéscă. Vorbesce apoi de autorii, carĭ au întrebuințatŭ de ale poporului vorbe.... și câte frumusețĭ le-a datŭ! Câtŭ farmecŭ nu are *cântarea României* de exemplu! Și e în limba poporului.

Totŭ ca tendință de materialisare a poporului nostru arată și faptulŭ, că substantivele se dau ca însușirĭ. Câtă diferență în puterniculŭ *iute focŭ* și sérbădulŭ *fórte iute!*

Ca conclusiune, d. Stefănescu, se întrébă ce ne-ar preocupa limba românescă? Décă e vorba de cultură apoi amŭ puté învĕța altă limbă deja cultivată, deja cu literatură, dér én sĕ traducĭ o legendă, din cele mai frumóse ale nóstre, într'o limbă órecare și s'o dai Românului — după ce l'ai fi învĕțatŭ aceea limbă — elŭ nu va simti nimicŭ, pentru că ea nu mai are caracterulŭ limbei, caracterulŭ românescŭ și ne mai simțindŭ poporulŭ românesce, nu va sci se mai trăéscă românesce. Decĭ e o cestiune de esistență, și décă e vorba astfelŭ, apoi *mai bine se trăimŭ inculți, decâtŭ sĕ murimŭ după regulele sciinței.* 'Mĭ aducŭ aminte, dice oratorulŭ, de poetŭlŭ Mureșianu, care dicea că vorŭ sĕ ne răpéscă străinii limba, dér

*morți numai o dămŭ!*

Apoi décă vomŭ continua sĕ nu ne ocupămŭ cu adevĕrata limbă românéscă, care e limba poporului, o *vomŭ da-o de vii!.....*

(România) *Gheorghe dela Plevna.*

**Cursulŭ la bursa de Viena**

din 18 Februariu st. n. 1886

| | | | |
|---|---|---|---|
| Rentă de aurŭ 4% | 103.05 | Bonurĭ croato-slavone | 103 75 |
| Rentă de hârtiă 5% | 94.40 | Despăgubire p. dijma de vinŭ ung. | 99.25 |
| Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare | 152.50 | Imprumutulŭ cu premiu ung. | 119 — |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) | 99.60 | Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului | 124.75 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune) | 127 25 | Renta de hârtiă austriacă | 84.75 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune) | 114.50 | Renta de arg. austr. | 84.20 |
| Bonurĭ rurale ungare | 104 50 | Renta de aurŭ austr. | 113 50 |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 104 50 | Losurile din 1860 | 140 25 |
| Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ | 104 25 | Acțiunile băncei austro-ungare | 870.— |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 104.25 | Act. băncei de creditŭ ung. | 309.50 |
| Bonurĭ rurale transilvane | 104.50 | Act. băncei de creditŭ austr. | 300.50 |
| | | Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ | 5.96 |
| | | Napoleon-d'orĭ | 10.031 |
| | | Mărcĭ 100 împ. germ. | 61.85 |
| | | Londra 10 Livres sterlinge | 126.40 |

**Bursa de Bucurescĭ.**

Cota oficială dela 5 Fevruarie, st. v. 1886.

| | Cump. | vend. |
|---|---|---|
| Renta română (5%). | $89^1/_2$ | 90— |
| Renta rom. amort. (5%) | $95^1/_4$ | 96— |
| » convert. (6%) | 87— | 88— |
| Împr. oraș. Buc. (20 fr.) | 30— | 32— |
| Credit fonc. rural (7%) | 102— | $102^1/_4$ |
| » „ „ (5%) | $85^1/_2$ | $85^3/_4$ |
| » » urban (7%) | $87^1/_4$ | 98— |
| » » » (6%) | 90— | 97— |
| » » » (5%) | 82— | $82^1/_2$ |
| Banca națională a României | —— | —— |
| Ac. de asig. Dacia-Rom. | —— | —— |
| « » » Națională | —— | —— |
| Aurŭ contra bilete de bancă | 16.$^1/_4$ | 16— |
| Bancnote austriace contra aurŭ | 2.00 | 2.02 |

**Cursulu pieței Brașovŭ**

din 19 Februariu st. n 1886

| | Cump. | Vend. |
|---|---|---|
| Bancnote românescĭ | 8.58 | 8.62 |
| Argint românesc | 8.50 | 8.55 |
| Napoleon-d'orĭ | 9.98 | 10.(3 |
| Lire turcescĭ | 11.22 | 11.32 |
| Imperialĭ | 10.20 | 10.30 |
| Galbenĭ | 5 90 | 5.96 |
| Scrisurile fonc. »Albina« | 100.— | 101.— |
| Ruble Rusescĭ | 123.— | 124.— |
| Discontulŭ | 7—10 % pe anŭ. | |

Sz. 52 vhj.
1885.

# Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881, évi LX. t.-cz. 102, §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a fogarasi kir járásbiróságnak 1882 évi 3959 számu végzésével 1883 év január hó 16-ik napján, Fogarasi Duvlea Hilár ügyvéd javára, kisvajdafalvi Moise Stelea és Iuon Talaba ellen 171 frt. 50 kr. tőke s ennek 1882 év január hó 12 napjától járó 8 % kamatai, az eddig összesen 31 frt. 28 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag le foglalt és 350 frt. — krra becsült még pedig Moise Steleánál: 2 darab fehér szőrü ökör; Iuon Talabánál: 2 darab fehér szőrü tulok és 1 fekete kanczából álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a fogarasi kir. járásbiróságnak 1885 évi 3475 p. sz. alatt kelt kiküldetést rendelő végzése folytán a helyszinén, vagyis Kisvajdafalván a község házánál, leendő eszközlésére 1886 év március hó 1-ik napjának dél előtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy fenni ingóságok ezen árverésen az 1881, évi LX. törvény-czikk 107, §-a értelmében a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881, évi LX. t.-cz. 108 §-ában megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Felhivatnak egyuttal mindazok, kik a lefoglat s most elárverezendő tárgyakra elsőbbséggel birnak és ez a végrehajtási iratokból ki nem tünik, miszerint elsőbbségi igényeiket az árverés megkezdéséig szóval vagy irásban alulirt végrehajtónál az 1881, évi LX. t.-cz. 111. §-a értelmében a különbeni következmények terhe alatt bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Fogarasban, 1886 évi február hó 14. napján.

**Gyárfás Ferencz,**
kir. birósági végrehajtó.



# Avisŭ d-lorŭ abonațĭ!

De óre ce multe din adresele, ce domnii abonațĭ le insémnă pe cuponulŭ mandatelorŭ postale, séu că nu suntŭ destulŭ de esacte, séu că nu se potŭ bine descifra, rugămŭ pe acei D-nĭ prenumeranțĭ, a căror adresă nu ar corĕspunde, ca sĕ binevoiască a ne face câtŭ mai curêndŭ cunoscută îndreptarea dorită și a scrie adresa câtŭ sĕ póte mai lămuritŭ.

*ADMINISTRAȚIUNEA „GAZ. TRANS."*



Tipografia ALEXI Brașovŭ.